V O O R W O O R D.

Beste lezer,

Hiermede bieden wij u een historisch verslag aan van het tot stand komen, de bouw en uitbreiding van onze kerkgebouwen.

In de tijd dat de gewelddadige strijd in de 2e wereldoorlog op z'n hoogste punt was, woedde er ook een hevige geestelijke strijd in onze Gereformeerde kerken over een zeer diepgaand leergeschil, met uiteindelijk een onoverbrugbare kloof en een scheuring tussen broeders en zusters in veel kerkelijke gemeenten en zo ook in ons dorp. Een grote meerderheid uit de gemeente ging over naar de vrijgemaakte kerk en een kleine minderheid bleef bij onze synodale kerk.

Hoe nu onze kerk is ontstaan, gebouwd, gegroeid en er nu uitziet na ruim 50 jaar, komt U in dit boekje tegen.

Bij het nalezen en overdenken, van hetgeen door Karin de Rijke-Bout zo zorgvuldig te boek is gesteld, kwam ik erg onder de indruk wat dit gebeuren toch allemaal inhield. Wat een enorm aantal mensen zich allemaal hebben ingezet om dit door de jaren heen tot stand te brengen. Vergaderingen om de gemeente te informeren, vergaderingen om de financiën bij elkaar te krijgen, vergaderingen met bouwkundigen, met vrijwilligers enz., enz. Uren en uren zijn er aan besteed, uren met veel hoofdbrekens, uren soms ook met teleurstellingen. Ja dat alles heeft men er voor over gehad en het huidige resultaat is een eenvoudig maar functioneel kerkgebouw, een goede pastorie en een mooi jeugdgebouw.
Waar kwam toch die geestdrift en de moed vandaan om steeds maar weer opnieuw aan te pakken?
Ik denk om het zomaar eenvoudig te zeggen: "Omdat het voor **de <u>kerk</u> was**" De **<u>liefde</u>** voor de kerk was steeds de drijfveer. De plaats waar we elke week Gods heil mogen vieren. Steeds was er, misschien niet zo

direct uitgesproken, maar toch een diepgewortelde liefde en bereidheid als het ging om het HUIS van de Heer. Bij die betrokken mensen moest alles maar even wijken, het werk voor de kerk ging voor.
Aan al die trouwe medewerkers van toen en ook nog van nu zijn we veel dank, ja heel veel dank schuldig. Na zoveel jaren van levendige activiteiten en ontvangen zegen daarop van onze Hemelse Vader, (immers als de Heer het huis niet bouwt, tevergeefs zwoegen de bouwlieden daaraan), is het mijn diepe wens dat we als gemeente van Jezus Christus mogen blijven werken aan de opbouw van Zijn gemeente, en de uitbreiding van Zijn Koninkrijk in dit kerkgebouw.

Met hartelijke broedergroeten,
Dik Overduin.

Januari 2011.

Inleiding

In 2006 vierde het kerkgebouw van de Gereformeerde Kerk aan de Stationsstraat haar vijftigjarig bestaan. Een enkeling onder ons zal zich nog herinneren hoe het einde van de Stationsstraat eruit zag voordat de kerk er stond. Links van de kerk was toen enkel nog weiland, zo ver als je kon kijken. Van de Westwijk was nog geen sprake en Sliedrecht was enkele kilometers weg. Voor de jongeren onder ons is het haast niet voor te stellen dat Hardinxveld-Giessendam toen nog zo klein was. Beter gezegd: het heette toen nog Giessendam. De bestuurlijke samenwerking van de gemeenten Hardinxveld en Giessendam stamt namelijk uit 1957, een jaar na de bouw van de kerk.

In dit boekje vindt u de geschiedenis van de kerk in woord en beeld, beginnend met de aanleiding van de bouw tot de meest recente ontwikkelingen. Het geeft de groei van de kerk weer en de samenwerking van de gemeenteleden door de jaren heen, tot aan de dag van vandaag.

De Gereformeerde kerk in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog

Aan het begin van de Tweede Wereldoorlog was al duidelijk dat de kerken in Nederland afwijzend stonden tegenover de bezetters en hun ideologie. Om tegenwicht te bieden aan het steeds verder in de samenleving doorsijpelende nazisme, besloten de protestantse kerken (op de Gereformeerde Gemeenten en oud Gereformeerde Gemeenten na) zich te verenigen in het Convent van Kerken. Toen in 1942 ook de Rooms-katholieke kerk zich bij dit Convent aansloot, werd het omgedoopt in IKO: Interkerkelijk Overleg. Door het IKO konden de Nederlandse kerken zich sterk maken tegen de bezettende macht. Een voorbeeld hiervan is het gezamenlijke verzet tegen de Jodenvervolging.

Helaas was het verzet tegen de bezetter niet het enige dat de kerken in die periode bezighield. In de Gereformeerde kerken was er onderlinge verdeeldheid. De verdeeldheid betrof de mate van gezag van de synode en een eerder gesloten compromis over de interpretatie van de doop. K. Schilder, theoloog en hoogleraar aan de Theologische Universiteit Kampen, was een sterke tegenstander van artikel 31 van de Dordtse Kerkordening, waarin het gezag van de synode werd behandeld. Op 11 augustus 1944 maakte hij zich vrij van de synode. In datzelfde jaar en de jaren die daarop volgden, maakten circa 90.000 kerkleden zichzelf ook vrij en zo ontstond de Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt. Al snel kwamen er een eigen politieke partij, het Gereformeerd Politiek verbond (GPV) en een vrijgemaakt dagblad (het huidige Nederlands Dagblad).[1]

Ook in Giessendam kwam het proces van vrijmaking op gang. Een jaar nadat Schilder zich vrijmaakte, scheidden ook de gereformeerden in Giessendam–Neder-Hardinxveld zich. Dit gebeurde op 28 maart 1945.[2] Het gebouw van de Gereformeerde kerk stond aan de Buitendams, op de plek waar de huidige kerk van de Vrijgemaakten staat, maar dan dichterbij de weg .

---

[1] Handboek Nederlandse Kerkgeschiedenis, p. 781, 782.
[2] Notulenboek 1948.

De situatie voor de bouw

In de eerste jaren na de scheiding is er een voortdurend meningsverschil over wie het kerkgebouw, de pastorie, de kosterswoning en de bijbehorende goederen krijgt. Gesteund door advocaten, voeren de kerkenraden gesprekken met elkaar om tot een goede oplossing te komen. In 1947 krijgen de Synodalen, zoals de andere tak van de gescheiden Gereformeerde kerk genoemd wordt, de kerk met bijbehorende gebouwen en de kerkelijke goederen toegewezen door het gerechtshof in Den Haag. Onder bepaalde voorwaarden mogen de Vrijgemaakten het gebouw af en toe gebruiken voor hun eigen kerkdiensten. Zo stuurt broeder M. de Zeeuw op 4 februari 1953 een brief waarin hen aangeboden wordt, mocht de noodkerk waar zij hun diensten in hielden niet bruikbaar zijn tijdens de watersnood, dat de kerk tot hun beschikking zou staan voor de aankomende zondag en alle zondagen dat dit nodig zou zijn.[3]

Hoewel de kerk en de kerkelijke goederen redelijk snel overgedragen konden worden, bleek het met de overdracht van de pastorie moeilijker. Hierin woonde dominee De Graaf en deze zou plaats moeten maken voor dominee Matter. Deze woonde in een tijdelijk onderkomen dat omschreven wordt als een houten gebouwtje. Uit de notulen van de kerkenraad blijkt ook dat de gezondheid van Ds. Matter te wensen over liet en dat het daarom goed zou zijn dat hij zo snel mogelijk zou verhuizen. Dat het een gevoelige kwestie is, blijkt wel uit het feit dat er een discussie bestaat of de kerk het tot een daadwerkelijke uitzetting door een deurwaarder moet laten komen. Is het niet beter om als goede Christenen Ds. De Graaf nog even de tijd te geven om uit eigen beweging te vertrekken? Omdat het toch te lang duurt, wordt er uiteindelijk besloten om de pastorie door een deurwaarder te laten opeisen en wel op 27 mei 1948. Nadat de pastorie overgedragen is, wordt er al snel nagedacht over hoe de pastorie opgeknapt zal worden en wat er aan huisraad toegevoegd moet worden. [4]

---

[3] Brief van M. de Zeeuw, uit de map van het proces van de kerk.
[4] Notulenboek, 31 mei 1948.

Het proces aangaande de kerk en haar bezittingen gaat in de jaren na de vrijmaking door. In 1954 slaat de weegschaal naar de andere kant door: de kerk met de bijgebouwen en de kerkelijke goederen worden toegewezen aan de Vrijgemaakten. Omdat de kerkenraad deze zaak snel wil afhandelen, worden in juni 1954 al voorbereidingen getroffen om de kerkelijke activiteiten elders onder te brengen. Alles moet door kunnen gaan, zowel de kerkdiensten als de verenigingen en catechisaties. In de kerkenraadsvergadering van 31 augustus 1954 wordt er besloten de gebouwen voor 7 september 1954 te ontruimen. Er zal aan de Hervormde Gemeente gevraagd worden om het NEBO-gebouw in de Peulenstraat te mogen gebruiken voor de kerkdiensten. Ook andere gebouwen, zoals scholen, zullen worden gebruikt om de kerkelijke activiteiten voort te zetten.[5]

Start van de bouw

Naast het plannen van een snelle verhuizing, worden er ook plannen gemaakt voor de bouw van een eigen kerk. In de kerkenraadsvergadering van 30 juni 1954 wordt er voorgesteld om de gemeente toestemming te vragen om in de Peulen of onder aan de Boorstoep een kerk te bouwen. Ook wordt er begonnen met het inzamelen van geld om de bouw te bekostigen. Een gedeelte van het geld zal gehaald moeten worden uit giften van gemeenteleden. Daarom zullen er brieven rondgestuurd worden met de vraag of de mensen een toezegging voor een financiële gift willen doen. Ook kon de kerkenraad een beroep doen op de Deputaten voor hulp aan gescheurde kerken. Bij deze instantie is er een aanvraag voor subsidie gedaan. In de kerkenraadsvergadering van 14 oktober 1954 wordt bekend gemaakt dat de toegezegde subsidie van de Deputaten fl.50.000 bedraagt.[6] Hoeveel er door de leden uiteindelijk is toegezegd, staat niet in latere notulen vermeld.

Op 3 september 1954 stelt M. de Zeeuw, scriba van de nieuwe Gereformeerde kerk Synodaal, een brief op naar Burgemeester en Wethouders van de gemeente Giessendam. Hij schrijft:

---

[5] Notulenboek, 31 augustus 1954.
[6] Notulen Kerkenraadsvergadering 30 juni 1954.

"*De kerkeraad van de Gereformeerde Kerk te Giessendam, verzoekt het college beleefd, voor het bouwen van een kerkgebouw en een pastorie, aan de raad voornoemd te verkopen: het perceel grond, hoek Boorstraat-Stationsstraat, groot 700 à 800 m^2 ."*

Vier maanden later, op 17 december 1954, neemt de gemeente Giessendam een beslissing over de verkoop van de grond. Het besluit zal enerzijds een opluchting zijn geweest, maar anderzijds ook weer een teleurstelling. Een gedeelte van het perceel waarop de kerk gebouwd zal worden, valt buiten het Boorstoepplan van de gemeente. De grond die binnen het Boorstoepplan valt, kost slechts fl.8 per m^2, de grond die daarbuiten valt kost fl.12 per m^2. Maar omdat in het bestemmingsplan de goedkopere grond bedoeld is om arbeiderswoningen op te bouwen en de bestemming nu veranderde door de bouw van een kerk, moet de gemeente de grondprijs aanpassen. Om het verzoek van de kerkenraad in te kunnen willigen, komt de prijs voor het gehele perceel op fl.12 per m^2. De toename van de grondprijs zal een tegenvaller zijn geweest, vooral omdat de bouw voornamelijk uit giften moest worden betaald.[7]

Op 12 februari 1955 komen er bij de gemeente twee aanvragen voor bouwvergunningen binnen. De kerkenraad van de Gereformeerde kerk Giessendam – Neder-Hardinxveld vraagt de gemeente vergunning af te geven voor de bouw van een kerk met vergaderruimte en consistoriekamer én voor een woonhuis/pastorie met studeerruimte. In de aanvraag wordt het perceel waarop gebouwd gaat worden, aangeduid als sectie D, nummer 1813. Het is later veranderd in sectie F nummer 2329.

Op afbeelding 1 zijn de precieze contouren van het perceel waarop de kerk staat te zien.[8]

---

[7] Brief Gemeenteraad Gemeente Giessendam, 20 december 1954.
[8] Kadastrale kaart 2008.

Afbeelding 1 Kadastrale kaart

Het leggen van de eerste steen

Op 30 juni 1955, een donderdagmiddag, wordt de eerste steen van de kerk officieel gelegd. Naast de kerkenraad zijn er ook een aantal genodigden aanwezig, onder andere Ds. Matter en Ds. Van der Plaat, burgemeester Brinkman van Giessendam en burgemeester De Boer van Hardinxveld. De bijeenkomst wordt geopend door ouderling en kerkmeester Dhr. Boersma. Hij zal de eerste steen leggen. In zijn toespraak refereert hij aan de blijdschap die het leggen van de eerste steen met zich meebrengt maar ook noemt hij het verdriet van de scheuring die eraan voorafging.

Na het leggen van de eerste steen wordt psalm 118 vers 11 (in het *Liedboek voor de kerken* is dit vers 8) gezongen.

De steen, dien door de tempelbouwers
Verachtlijk was een plaats ontzegd,
Is, tot verbazing der beschouwers,
ten hoeksteen door God zelf gelegd.
Dit werk is door Gods alvermogen,
Door 's Heeren hand alleen geschied;
Het is een wonder in onz' ogen:
Wij zien het, maar doorgronden 't niet.

Na het zingen van dit bij het moment zo passende psalmvers, gaat het gezelschap naar het HAHBO-gebouw om daar naar andere toespraken te luisteren.[9]

[9] Merwestreek, 8 juli 1955.

Afbeelding 2 De eerste steen, nog steeds te zien naast de trap naar de galerij.

De inrichting

Dat het inrichten van een kerk voor bijzondere vraagstukken kan zorgen, blijkt wel uit het verslag van de kerkenraadsvergadering van 21 juli 1955. De commissie van beheer komt verslag doen van de voortgang van de inrichting en er bestaan duidelijk verschillende meningen over wat passend zou zijn. Zo bestaat er de keuze uit twee soorten kruizen: een Hugenotenkruis en een Latijns kruis. Het Hugenotenkruis is een zeer uitgesproken teken en werd niet vaak gebruikt in de kerkbouw, terwijl de bekende Latijnse kruisvorm soberder is. De commissie van beheer had graag voor het Hugenotenkruis gekozen, maar de kerkenraad denkt dat de inwoners van Giessendam – Neder-Hardinxveld de voorkeur aan een Latijns kruis geven. Ook de besluiten om geen tafel voor het avondmaalsstel te plaatsen en de psalmborden te laten vervallen, kunnen niet op goedkeuring van de kerkenraad rekenen. Deze twee praktische zaken moeten aanwezig zijn. Wel is iedereen het erover eens dat er een elektronisch orgel geplaatst zal worden om de samenzang tijdens de kerkdiensten te begeleiden.

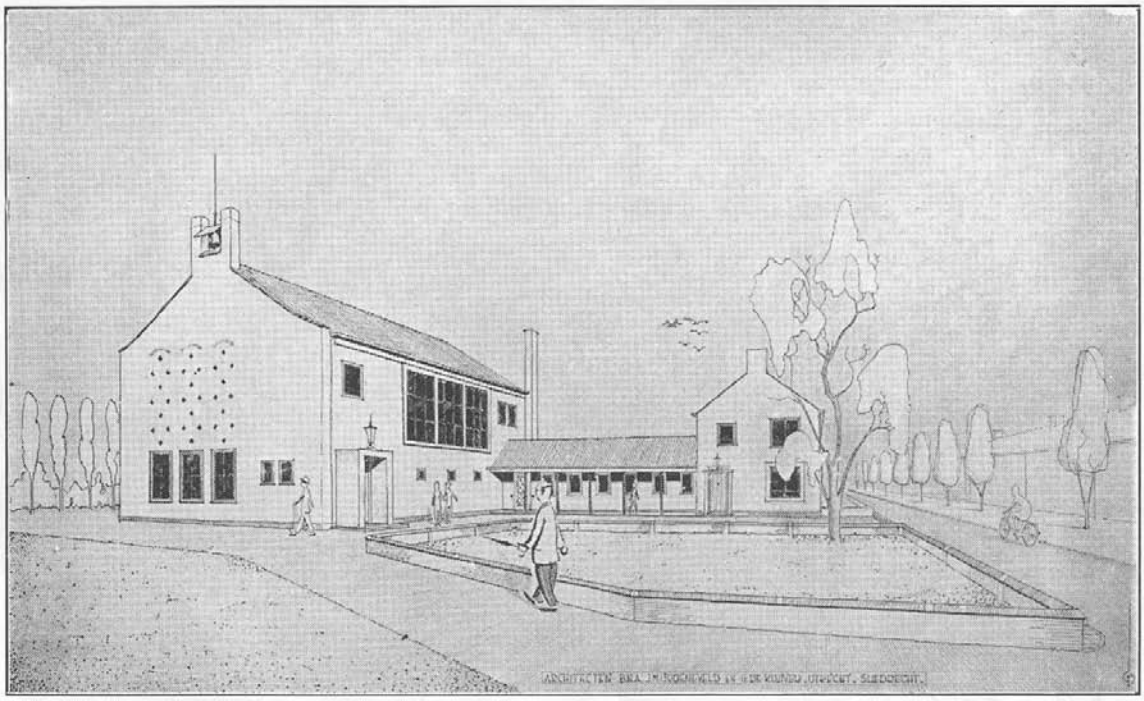

Bovenstaande afdruk geeft een schets weer van de te bouwen kerk met bijgebouwen.
Het aantal zitplaatsen in het kerkgebouw bedraagt 256, doch dit aantal is zonder enige verbouwing gemakkelijk uit te breiden tot circa 325.
Voor het houden van vergaderingen en kleinere bijeenkomsten is voorlopig een ruimte gereserveerd van 2 zaaltjes welke een oppervlakte beslaan van 4.35 x 7.10 M.
De consistoriekamer is groot 4 x 5.50 M.
Het complex wordt verwarmd door middel van hete lucht. De productiekachel wordt met olie gestookt.
De rijwielberging is overdekt en geprojecteerd vóór de consistorie en studeerkamer.
De pastorie heeft een inhoud van 500 M^3.
Op parterre bevinden zich de zitkamer, eetkamer, hal, vestibule, keuken, toiletten en schuur.
Op de verdieping zijn 4 slaapkamers, badkamer en overloop.
De studeerkamer is geprojecteerd in de verbindingsvleugel tussen kerk en pastorie.

Afbeelding 3 De tekening van J.M.. Groeneveld en G. de Kluiver

Op 12 augustus 1955 verschijnt er in de Merwestreek een tekening van het nieuwe kerkgebouw. De tekening is gemaakt door de architecten, J.M. Groeneveld en G. de Kluiver. Onder de tekening staat informatie gegeven over de kerk. Het aantal zitplaatsen zal 256 bedragen. Dit aantal is uit te breiden naar 325. Er zijn vergaderruimten en een consistoriekamer. Tussen kerk en pastorie is een overkapping aangebracht waaronder fietsen kunnen worden gestald. Met deze tekening zal voor veel mensen het kerkgebouw een stuk tastbaarder zijn geworden.

Bij de bouw van de kerk waren verschillende bedrijven betrokken. De architecten van het te bouwen kerkgebouw waren J.M. Groeneveld en G. de Kluiver uit Sliedrecht. De aannemers waren M. Stout en firma

J.W. van der Meijden. Firma Van der Meijden deed ook het grootste deel van de betimmering. Echter voor het maken van de kansel en de lambrisering van de galerij waren de heren De Ruiter, Nederveen en Rietveld verantwoordelijk. Zij gebruikten hiervoor de houtsoorten mahonie en ahorn. Waarschijnlijk zijn zij ook verantwoordelijk voor het maken van de doopvont dat hetzelfde uiterlijk heeft. Door de heer Kamp werd het smeedwerk gedaan, de firma Vreeling zorgde voor het loodgieterswerk, Firma Dukel zorgde voor de elektriciteit, firma Van Noordennen zorgde voor het schilderwerk en voor de stoffering was de heer De Ruiter ingeschakeld.[10]

De opening van de kerk

Op woensdagavond 28 maart 1956 werd de kerk officieel geopend met een openingsdienst. Dominee Matter, die in de dienst voor zou gaan, was helaas ziek en zijn plaats werd ingenomen door dominee Van Munster uit Gorinchem. Het geheel werd muzikaal ondersteund door het evangelisatiekoor onder leiding van Dhr. van Wijngaarden.

Helaas zijn er geen kleurenfoto's van de kerk toen hij opgeleverd werd, maar A. Timmermans, journalist bij de Merwestreek, beschrijft het levendig. "Het met bloemen versierde interieur heeft menigeen verbaasd. Zoveel harmonie, zulk een spel van licht en schaduw en dergelijke vloeiende kleurencombinaties had men in een bedehuis van deze constructie waarschijnlijk niet verwacht". Hij spreekt over een lichtgroene muur achter de preekstoel, een licht blauw tapijt op het podium en natuurlijk het eerder genoemde Latijnse kruis, gemaakt van eikenhout, dat boven de preekstoel hangt. In de naoorlogse periode moet de nieuwe, modern ingerichte kerk inderdaad een bijzonder gezicht zijn geweest. De architecten hebben goed werk afgeleverd maar moesten, volgens de woorden van de voorzitter van de commissie van beheer R.A. Bruijn, nog al eens teruggefloten worden omdat met de mooie plannen, de kosten zich opstapelden. De kleine financiële draagkracht van de jonge gemeente werd gelukkig vergroot door allerlei steun van

[10] Merwestreek, 30 maart 1956.

buitenaf. Natuurlijk wordt de gift van de Deputaten voor gescheurde kerken genoemd, maar ook de hulp van onder andere de Hervormde gemeente, de Koningin Wilhelminaschool en de inzet van een aantal individuen wordt onder de aandacht gebracht.[11]

Tijdens de dienst zelf worden er cadeaus uitgereikt. Het zijn allemaal zeer praktische geschenken, waar de kerk wellicht zelf geen geld meer voor had om die aan te schaffen. Timmermans noemt het allemaal in zijn artikel. Hieronder een schematische weergave, om een idee te geven wat een nieuwe kerk nodig heeft om zijn functie te kunnen vervullen.

Ds. Matter	: een kansel-Bijbel
De jeugdclubs	: de doopvont
De vrouwenvereniging	: een wit avondmaalskleed
De mannenvereniging	: een waterstel, tafelkleed en asbakken voor in de kerkenraadskamer
De jongelingenvereniging	: een stel collectezakken
De meisjesvereniging	: een gasstel voor in de keuken
De evangelisatiecommissie	: een stoel voor op de kansel
De verjaringscommissie	: een avondmaalsservies
Firma de Ruiter	: een orgellamp en voorzittershamer met inscriptie
Geref. kerk Sliedrecht	: een enveloppe met fl.1000

Wederom is het een avond die verloopt met gemengde gevoelens. Het verdriet dat de scheuring met zich meebrengt is nog steeds aanwezig, maar ook is er veel vreugde omdat het bouwen van een eigen kerk met een prachtig resultaat is afgerond.

[11] Merwestreek, 30 maart 1956.

Op de volgende foto's is te zien hoe de kerk eruit zag na de oplevering.

Afbeelding 4 De kerk en de pastorie

Afbeelding 5 De kerkzaal bezien vanaf de galerij (Foto: Foto Scheermeijer)

Afbeelding 6 Kerkzaal bezien vanaf de kansel (Foto: Foto Scheermeijer)

Afbeelding 7 De tafel voor het avondmaalstel, kansel en doopvont

(Foto: Foto Scheermeijer)

Afbeelding 8 Links de ingang van de kerk, rechts de trap naar de galerij (Foto: Foto Scheermeijer)

1965: Een nieuw orgel

Begin zestiger jaren wordt besloten om een nieuw orgel aan te schaffen. Vanaf de opening van de kerk in 1957 werd er gespeeld op een elektrisch orgeltje dat zijn beste tijd had gehad. In 1962 wordt in Ons Aller moeder, de voorganger van Het Kontaktblad, al melding gemaakt van het orgelbouwfonds.[12] De commissie die zich daarmee bezighoudt heeft een aantal acties bedacht waarmee zij geld willen ophalen. De eerste is een landelijke balpennenverkoop. De landelijk jongens- en meisjesverenigingen worden gevraagd om balpennen te verkopen en de opbrengst zal gedeeld worden. De kerk zou dan fl.0,40 per balpen overhouden. Daarnaast vragen zij mensen een schenking

[12] Ons Aller Moeder, oktober 1962.

voor het nieuwe orgel te doen. Iedereen die wat schenkt krijgt als beloning een klein orgelpijpje.

Zo spaarde de gemeente om het nieuwe orgel te betalen. De kosten hiervoor, ongeveer fl.35.000, worden gedeeltelijk opgehaald door het houden van een bazaar. In 1964 wordt in het decembernummer van Ons Aller Moeder de hoogte van het orgelbouwfonds tot dan toe bekend gemaakt: fl.23.000. Na anderhalf jaar was er dus al een substantieel bedrag opgehaald.

Het orgel is gebouwd door de Firma Blank uit Utrecht. Bij de keuze van het orgel is Frans van Tilburg, organist in onder andere Gorinchem en Sliedrecht, adviseur geweest. Het klavier van het orgel heeft twee rijen toetsen: één voor het hoofdwerk en één voor het bovenwerk. Naast de basistonen die gemaakt worden na aanraken van de toetsen, die Pretstant worden genoemd, hebben zowel het hoofdwerk als het bovenwerk een aantal registers. Ze onderscheiden zich door de vorm en de lengte van de pijpen, waardoor ze allemaal hun eigen klank hebben. Het bovenwerk heeft hogere tonen dan het hoofdwerk.

De volgende registers zijn te bespelen met het hoofdwerk:

- Roerfluit 8 voet
- Gemshoorn 4 voet
- Mixtuur (een vulstem)

De volgende registers zijn te bespelen met het bovenwerk:

- Holpijp 8 voet
- Roerfluit 4 voet
- Gemshoorn 2 voet
- Quint 1 1/3 voet
- Sexqualter (een vulstem)

Met de pedalen van het orgel wordt een rij baspijpen (16 voet) aangeblazen.

Het hoofdwerk, bovenwerk en de pedalen hebben allemaal een eigen installatie die voor de lucht zorgt om de toon aan te blazen: de windladen. In het orgel zijn koppelingen aangebracht zodat er met één klavier twee windladen te gelijkertijd kunnen worden bespeeld.
Daarnaast kan er gekozen worden om tremulant toe te passen op het bovenwerk. Dat betekent dat er in de luchtstroom naar de pijpen toe een schommeling teweeggebracht wordt waardoor de klank zangerig wordt. Deze techniek werd vroeger gebruikt om de menselijke stem na te bootsen.[13]

Afbeelding 9 Het orgel

[13] Alle technische informatie over het functioneren van orgels, heb ik ontleend aan het boek *Orgelbouwkunde: Hand- en leerboek voor orgelbouwers, adviseurs bij orgelbouw, architecten en organisten* van Oosterhof en Bouwman.

Op zaterdag 6 maart 1965 wordt het nieuwe kerkorgel in gebruik genomen. Om 20.00u wordt er een kerkdienst gehouden om het nieuwe orgel in te wijden. Organist die avond is adviseur Frans van Tilburg. Hij speelt onder andere stukken van Bach en Händel maar ook door hemzelf geschreven orgelstukken. Het Gereformeerd Kerkkoor 'Com nu met sangh' verleent ook haar medewerking aan de avond.[14]
Na 45 jaar wordt er nog steeds gebruik gemaakt van hetzelfde orgel.

1976-1979: De aanbouw van het kerkcentrum

In de jaren na de opening van het kerkgebouw, bleef het ledenaantal van de Gereformeerde kerk Giessendam – Neder-Hardinxveld groeien. Tussen 1974 en 1977 groeide het aantal leden met 200 (van 500 naar 700 leden). De kerk was toe aan uitbreiding. Door de vergaderruimte die zich op de galerij bevond, op te offeren, waren er al 50 nieuwe zitplaatsen gecreëerd, maar dit was nog te weinig om voldoende plaats voor iedereen te hebben.[15] Via een brief nodigt Dominee Van Dalfsen de gemeenteleden uit om langs te komen op de gemeentevergadering van 21 oktober 1976. Hier zullen de plannen van de nieuwbouw besproken worden. Bij de brief zitten ook twee tekeningen met daarop de nieuwe situatie. Tijdens deze verbouwing zal er een kerkcentrum aangebouwd worden op de plaats waar zich op dat moment het plein bevindt. Het plan is om daar twee nieuwe vergaderruimten te maken, er komen toiletten, een ontmoetingsruimte en een buffet. Waar in de bestaande kerk de vergaderruimten zijn, zullen 96 nieuwe zitplaatsen worden gecreëerd en de pastorie zal een andere ingang krijgen. Het plan kost fl.400.000 en zal geheel in stijl van de bestaande kerk worden uitgevoerd.

De gemeenteleden gaan snel akkoord en op 14 december 1976 wordt de bouwvergunning bij de gemeente aangevraagd. Bijna driekwart jaar later, op 12 september 1977 wordt deze pas goedgekeurd. Voor het tweede grote bouwproject van de kerk wordt het architectenbureau Van Hunnik en Lambrechts uit Rotterdam ingeschakeld. Ondanks de goede

[14] De technische specificaties van het orgel en het verloop van de openingsdienst heb ik ontleend aan de uitnodiging die verstuurd is voor die avond.
[15] Brief mevr. A Kruizinga - van den Hil aan de gemeente, 2 april 1977.

plannen, heeft het toch nog lang geduurd voordat er gebouwd kon worden. Er moesten eerst een aantal zaken geregeld worden. Zo was de grond van het plein voor de kerk nog van de gemeente en deze moest aangekocht worden. Dit waren extra kosten die bovenop de bouwkosten zouden komen. Echter, een stuk grond in de Boorstraat, waar het toenmalige jeugdgebouw op stond, was wel eigendom van de kerk. Na overleg met de wethouder van Openbare Werken, de heer K. van der Plas, wordt overeengekomen dat de twee stukken grond tegen elkaar geruild worden. De grond waar het jeugdgebouw op staat, zal dan verhuurd worden aan de kerk.

De woningbouwvereniging mengt zich ook in de discussie als zij vrezen dat het stuk grond dat tussen het jeugdgebouw en de door hen beheerde huurhuizen aan de westgevel van de kerk ligt, zal worden vol gebouwd. Ze dienen bezwaar in tegen de bouw. Gelukkig wordt er een oplossing voor het conflict gevonden. De gemeente wijzigt de bestemming van de grond. In plaats van bouwgrond krijgt het de bestemming Verkeer. Op die plek kan er dus een voorziening worden gemaakt voor rij-, fiets- en voetverkeer, maar ook parkeerplaatsen of groenvoorzieningen. De kerk moet wel aanpassingskosten betalen voor de percelen waar de huurhuizen op staan.[16]

Op 15 augustus 1977 wordt de aanbesteding van het werk gedaan. Er zijn vier aannemers die een prijs opgeven en uiteindelijk wordt er gekozen voor Aannemersbedrijf Dankers-Wervenbos. Firma L. van Wijngaarden en Zonen neemt zowel het loodgieterswerk als het installeren van de verwarmingsinstallatie voor haar rekening. Aan Dukel Elektro wordt de opdracht gegeven om het elektrische installatiewerk te doen.

De bouw zal verschillende fasen kennen Eerst moet het kerkcentrum aangebouwd worden en daarna zullen er nog veranderingen aan de pastorie moeten worden gedaan.

[16] Brief woningbouw 29 april 1977.

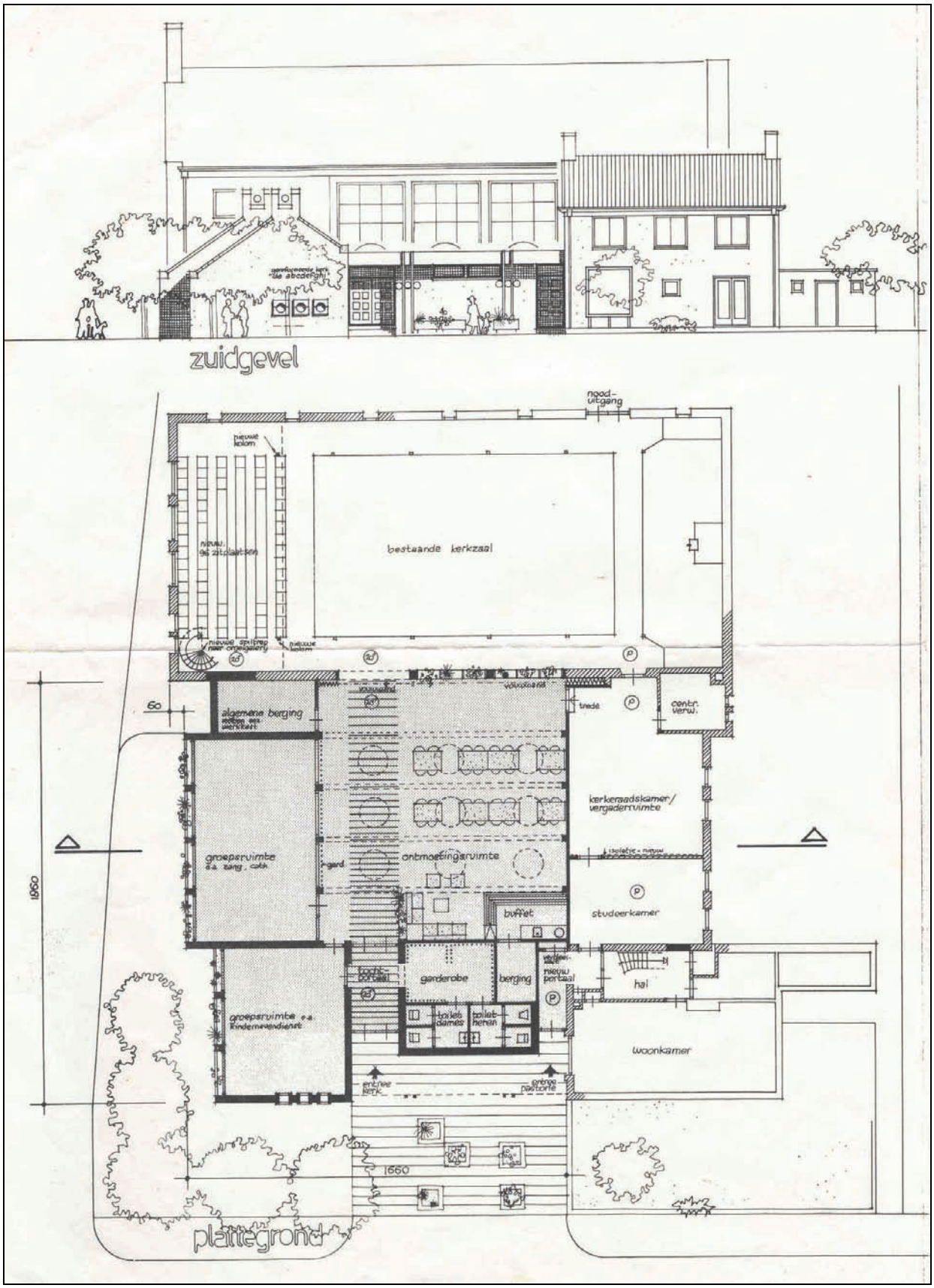

Afbeelding 9 Tekeningen van het kerkcentrum gemaakt door architectenbureau Van Hunnik en Lambrechts.

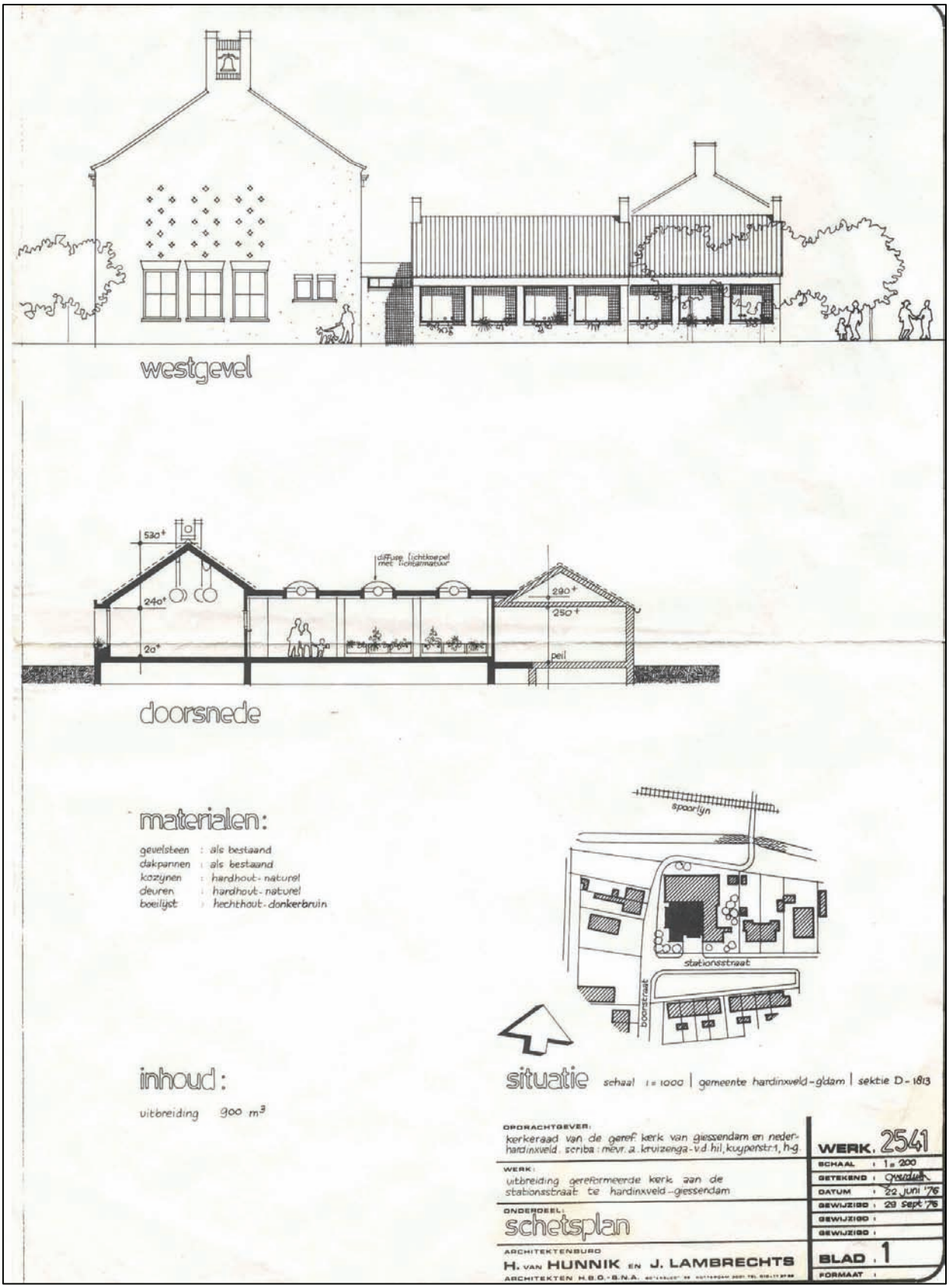

Afbeelding 10 Idem

Om de bouw van het kerkcentrum te bekostigen worden de gemeenteleden al in 1976 verzocht een financiële toezegging te doen. Begin 1977 is het toegezegde bedrag al fl.115.000 en is er ook een toezegging van fl.15.000 aan bouwmaterialen. In de verenigingen beginnen spontane acties om meer geld te verzamelen voor het bouwfonds. Ook wordt er een actiegroep opgericht die zich bezig zal houden met het inzamelen van geld. Op 29 november 1977 organiseren zij een fancy-fair. Gemeenteleden worden opgeroepen om goederen aan te leveren die verkocht of geveild kunnen worden. Mochten mensen creatief zijn en goed kunnen handwerken of houtbewerken, dan kunnen zij deze werkstukjes inleveren. Ook plantenstekjes zijn van harte welkom. De opbrengst van de fancy-fair was hoog: fl.18.000 werd er opgehaald. Een geweldig resultaat waar iedereen zeer over te spreken was.[17]

Op 29 juni 1978 werd het kerkcentrum officieel geopend. De dochter van Dominee Van Dalfsen, Henriëtte, heeft de opening verricht.

Op de foto's op de volgende bladzijden is goed te zien dat het nieuwe gedeelte van de kerk in de typische jaren zeventig kleurstellingen is ontworpen. Er is veel bruin en oranje gebruikt en in de notulen van de bouwvergadering van 3 januari 1978 is te lezen dat de tegels van het buffet de kleuren mosterdgeel en groen hebben. De lectuurmeubels zijn van grenenhout.

In het Kontaktblad van juli 1978 schrijft kosteres Elly den Uil-Boogaard een dankwoord voor de vele hulp die ze heeft gekregen bij het schoonmaken voor de opening van het nieuwe kerkcentrum. Ze maakt er een stukje poëzie van en het geeft weer aan hoe belangrijk het bundelen van de krachten in de gemeente was. Zij schreef het volgende:

[17] Kontaktblad, verscheidene afleveringen uit 1977 en 1978 .

Iedereen heeft er naar uitgezien en hopend,
Dat alles op tijd gereed zou zijn, dan kon er worden geopend.
Heel veel werk is er verricht de laatste weken,
Op wat "overuurtjes" werd niet meer gekeken.
Veel is er vrijwillig meegewerkt, want 't moest schoon,
Daarbij voerden de dames de boventoon.
Zuigen, stoffen, zemen, wrijven, 't gebeurde heel wat keren,
Geassisteerd door een stel knappe heren.
Ook werd er koffie gedronken, tussen alles door
Mensen, 't was heel gezellig en 'k ben er heel dankbaar voor,
Dat zovelen mij hebben geholpen in wat voor werk;
Maar ja, het is tenslotte ook voor onze kerk.
Nogmaals iedereen heel, heel hartelijk dank voor alles.

Afbeelding 11 Het nieuwe kerkcentrum

Afbeelding 12 De kleine vergaderzaal

Afbeelding 13 De grote vergaderzaal

1990-2010

In de jaren negentig van de vorige eeuw is er niet zo veel meer verbouwd aan de kerk. Grootschalige verbouwingen waren niet meer nodig omdat de ruimte voldoende was om alle kerkelijke activiteiten te houden. Midden jaren negentig heeft de kerk echter nog wel een opvallende transformatie ondergaan. Het interieur, dat al jaren bruin en oranje was gekleurd, kreeg een nieuwe verflaag. In verschillende tinten groen en paars werd alles voorzien van een modernere uitstraling. Deze kleurstelling is nu nog steeds aanwezig.

In 2007 waren het dekmateriaal en de lichtkoepels van het kerkcentrum aan vernieuwing toe. Deze klus werd gedaan door een professioneel bedrijf. Daarna hebben een aantal deskundige gemeenteleden niet alleen de afwerking hiervan gedaan, ook renoveerden zij de oude klokkenstoel en alle andere daken van de kerk. Als laatste werd de oude schoorsteen van de CV ingekort en afgedekt. Om financiën voor deze renovatie bij elkaar te krijgen, werd er een kerstmarkt gehouden.

In 2008 werd de consistoriekamer gerenoveerd. Deze was zo gehorig dat in de studeerkamer van de pastorie bijna letterlijk verstaan kon worden wat er in de consistoriekamer gezegd werd. Dezelfde gemeenteleden die de dakrenovatie in 2007 ter hand hadden genomen, hebben nu ook gezorgd dat de muur naar de pastorie goed werd geïsoleerd. Ook de kapconstructie werd aangepast om het plafond hetzelfde uiterlijk te geven als de andere zalen in het kerkcentrum. Hiervoor moesten er stalen spanten aangebracht worden. Twee dakramen zorgden voor extra licht. Het geheel werd afgerond door vers schilderwerk, een nieuw interieur en nieuwe verlichting.

De jeugdgebouwen

De kerk heeft in totaal drie jeugdgebouwen gehad. Het eerste jeugdgebouw werd al in 1959 gebouwd. Opvallend is de plaats: het stond aan de Sluisweg, die op ongeveer 2 kilometer van de kerk ligt. Het was een houten gebouwtje van drie bij vijf meter dat fl.1500 kostte. Als toelichting op de bouwvergunning wordt gezegd dat het voornamelijk gebruikt zal worden als berg- en vergaderruimte en dient als tijdelijke

oplossing.[18] Op 28 oktober 1959 verleent de gemeente de bouwvergunning, maar verdere informatie over het gebruik ervan ontbreekt.

In de notulen van de kerkenraadsvergadering van 1 november 1967 wordt er melding gemaakt van de plaatsing van een houten gebouwtje op de hoek van de Boorstraat met de Stationsstraat. Het gebouw is geschonken door de HAHBO en het was een bestaand gebouw dat verplaatst is naar zijn eindbestemming.[19] Dit jeugdgebouw zullen velen zich nog herinneren. De jeugdclubs konden er samenkomen en vele clubkampen zijn hiervandaan vertrokken. Ook werd het verhuurd voor andere activiteiten zoals feestjes, en activiteiten van plaatselijke verenigingen. Het gebouwtje stond op een betonnen fundering, maar was verder gebouwd van hout, diep donkerbruin geschilderd. Binnen was er ook veel bruin maar als accentkleur was er geel gebruikt.

In 1973 wordt voor het eerst een vergunning aangevraagd om het gebouwtje aan te mogen passen. Aan de achterkant zal er 4 meter aangebouwd worden, er komt een extra toilet en ook komt er een kastenwand in het nieuw aangebouwde stuk.

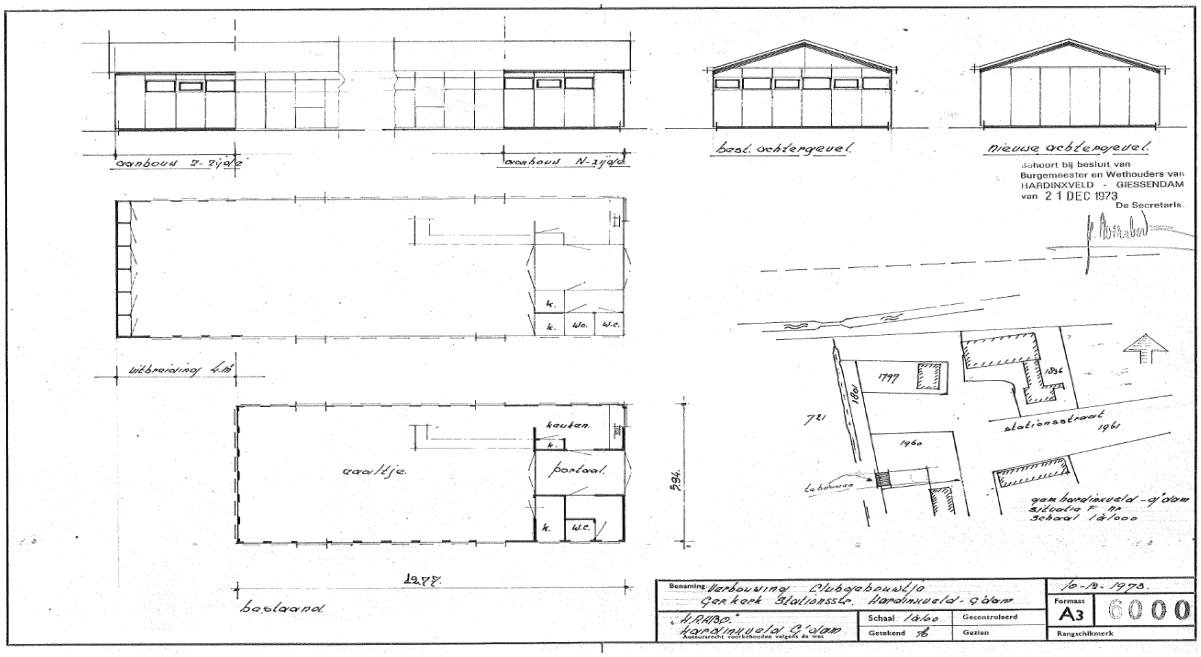

Afbeelding 14 De tekeningen voor de eerste uitbreiding van het oude jeugdgebouw

[18] Aanvraag bouwvergunning 5 oktober 1959.
[19] Notulen kerkenraadsvergadering 1 november 1967.

Als de jeugdraad in 1986 weer een vergunning indient om het jeugdgebouw te vergroten, krijgt ze de mededeling dat het pand gesloopt moet worden. De gemeente heeft daartoe besloten zodat het bestemmingsplan Giessendam-West uitgevoerd kan worden. Het gebouw stond immers op gemeentegrond. Als de apotheek met bijbehorend woonhuis aan het Weideveld af zijn, zal het jeugdgebouw tegen de vlakte moeten. De gemeente stelt zich flexibel op door toestemming te geven om aan de noordzijde van de kerk een nieuw jeugdgebouw te bouwen. Eigenlijk was dit in strijd met zowel het oude als het nieuwe bestemmingsplan, maar de gemeente heeft zijn best gedaan om dit bij de Commissie Ruimtelijke Ordening veranderd te krijgen.

Mede door die inspanningen, kan op 28 januari 1988 de bouwvergunning aangevraagd worden en al in april hetzelfde jaar wordt deze afgegeven. Wederom worden de architecten Van Hunnik en Lambrechts gevraagd om het ontwerp te maken. Voor de afbouw worden de krachten van de gemeenteleden gebundeld. Gezamenlijk worden diverse aspecten van jeugdgebouw *Het Spoor* afgerond.

Afbeelding 15 De aanbouw van *Het Spoor*

Sinds 1988 wordt *Het Spoor* gebruikt voor de jeugdclubs, de Gereformeerde Jeugd Vereniging en de SOOS. Ook wordt het nog steeds verhuurd aan verenigingen en particulieren die er een activiteit willen organiseren.

In de loop van de jaren zijn er nog wat kleine veranderingen aangebracht zoals een doorgang naar de kerkzaal en meest recent in maart 2010 een nieuwe vloer, keuken en toiletgroep.

Afbeelding 16 Jeugdgebouw *Het Spoor* anno 2010

Bewoners van de pastorie

De pastorie heeft al veel verschillende bewoners gehad. Hieronder volgt de lijst met namen van dominees die, al dan niet samen met vrouw en gezin, in de pastorie hebben gewoond.

Ds. P. Joziasse	1956	tot	1961
Ds. W. Horlings	1962	tot	1965
Ds. P. Homburg	1966	tot	1969
Ds. L. van Dalfsen	1973	tot	1978
Ds. F. de Jonge	1980	tot	1985
Ds. S. Boukes	1986	tot	1992
Ds. M.J. Koppe	1994	tot	2002
Ds. J. Bakker	2003	tot	heden

Omdat Ds. T. Boer twee kerken tegelijkertijd onder zijn hoede had, woonde hij niet in de pastorie. In de vacature periodes is de pastorie verhuurd geweest. Een bijzonder detail is dat er in de pastorie nooit een kind is geboren.

Nawoord

Bij de totstandkoming van dit boekje is gebruik gemaakt van archiefstukken van de kerk, archiefstukken van de gemeente Hardinxveld-Giessendam en archiefstukken van het Erfgoedcentrum Diep in Dordrecht. Ook is er gebruik gemaakt van het beeldarchief van de Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam. Daarnaast hebben gemeenteleden persoonlijke herinneringen ter beschikking gesteld om de informatie mee aan te vullen.

Mijn hartelijke dank gaat uit naar een ieder die informatie ter beschikking heeft gesteld om dit boekje te maken. Mijn speciale dank gaat uit naar de ‘ooggetuigen’, mensen die een grote periode uit de geschiedenis van de kerk hebben meegemaakt en die mij geholpen hebben de gegevens te controleren en aan te vullen.

Karin de Rijke-Bout

De uitgave van dit boekje is mogelijk gemaakt door giften van enkele anonieme gemeenteleden en de hieronder vermelde bedrijven, waarvoor onze hartelijke dank.

steengoed in bestratingen
hovenierswerk › riolering › grondwerk
www.mrovertsbv.nl
Ruud Roverts › Houtschelf 17
3371 KB Hardinxveld-Giessendam
06.53917508 › 0184.616323
info@mrovertsbv.nl
MR

hubo
Boogaard DHZ bv
Buitendams 71
Hardinxveld-Giessendam

K&A
K&A Groep bv
Edisonweg 5 | 2964 LK Groot-Ammers
t: +31 (0) 184 614999 | f: +31 (0) 184 614678
info@k-a.nl | www.k-a.nl

BOUW- EN MONTAGEBEDRIJF
P. BOELE

FIRMA JAN DE MIK
AANNEMER VAN GROND-, MAAI- EN STRAATWERKEN
Buitendams 419a
3371 BH Hardinxveld-Giessendam
Telefoon: 0184-618296
Fax: 0184-615822
Mobiel: 06-53996871

jan van dis
OPTICIEN
Jan van Dis Opticien
Den Bogerd 10 3371 AM Hardinxveld-Giessendam
T 0184 - 612383 E vandis.hardinxveld@optiplaza.nl

restaurant
Zefyros.